

Problematika medziliterárnosti a dejín umeleckého prekladu v monografii Ruda Brtáňa venovanej Bohuslavovi Tablicovi Miloslav Vojtech

VOJTECH, M.: Interliterariness and the History of Literary Translation in Rudo Brtáň's Monograph on Bohuslav Tablic
SLOVENSKÁ LITERATÚRA 66, No. 5, p. 346 – 357

Key words: Bohuslav Tablic (1769 – 1832), Rudo Brtáň (1907 – 1998), the history of literary translation, interliterary relations

The paper reflects on the history of literary translation and the interliterary relations presented in the monograph by Rudo Brtáň titled *Bohuslav Tablic (1769 – 1832). Život a dielo* (1974) / *Bohuslav Tablic (1769 – 1832). Life and Work* (1974). This is the first complex monograph written on B. Tablic in the historiography of Slovak literary history and it is closely related to R. Brtáň's systematic interest in the history of Slovak literature of the national revival period. B. Tablic is reflected on as a pioneer of literary translation in Slovakia and his translations as well as his own literary production are placed in a wider interliterary context. The paper analyzes and assesses Brtáň's approach to the issues of literary historical and translational reflection of Tablic's translations from German, English and French, it sees his translations and his own production in the Czecho-Slovak context, it maps the range of the authors translated and their links to the literary aesthetical preferences of that time. Brtáň's monograph is seen critically here, especially in contrast with newer literary historical findings and research into the history of literary translation. The paper points out to several historically constrained assessments of Tablic's translations (translations of the works by J. A. Hermes a J. J. Spalding), verifies Brtáň's inaccuracies when identifying the original texts of individual translations and translation adaptations (interconnections between ballads by G. A. Bürger and Tablic's production, the issue of Tablic's mistake about the authorship of the ballad by T. Percy *The Hermit of Warkworth*), in addition, Brtáň's analyses of his book translations (*Anglické múzy v česko-slovenském oděvu/English Muses in Czecho-Slovak Clothing*) and the translation of Nicolas Boileau's *Umění básniřské /The Art of Poetry* are reflected on against a background of recent research into this subject.

Rozsiahle literárnohistorické a editorské dielo Ruda Brtáňa, zahrňujúce široký vývinový oblúk dejín slovenskej literatúry od 16. do 20. storočia, má jednu výraznú dominantu, a tou je systematický výskum literatúry slovenského národného obrodzenia. V tejto súvislosti môžeme napríklad spomenúť prácu *Pri prameňoch slovenskej obrodeneckej literatúry* (1970) či edície textov viacerých autorov tohto obdobia.¹ K tomuto tematickému okruhu patrí aj monografia *Bohuslav Tablic (1769 – 1832). Život a dielo* (1974). Je nielen zavŕšením systematického výskumu R. Brtáňa, ktorý venoval tejto osobnosti² (pripomeňme, že v tom istom roku vychádza aj jeho edícia Tablicových *Pamäti česko-slovenských básnikov*),³ ale aj syntézou dovtedajšieho literárnohistorického výskumu, ktorý bol venovaný tejto postave slovenských literárnych dejín.

Viac ako tristostranová monografia, ktorá je prvým komplexným pohľadom na osobnosť Bohuslava Tablica v dejinách slovenskej literárnej historiografie, je precíznou a materiálovým výskumom podloženou rekonštrukciou Tablicových životných osudov a detailnou analýzou jeho bohato štruktúrovaného diela. Ako naznačuje podtitul knihy – *Život a dielo*, R. Brtáň si pri jej koncipovaní zvolil klasický literárnohistorický prístup *Vita et scripta*. Tento tradičný prístup sa pri čítaní monografie aj dnes ukazuje ako funkčný a produktívny, nakoľko umožnil autorovi zvládnuť, usporiadať a systemizovať obrovské množstvo materiálu najrozličnejšieho charakteru (archívne dokumenty, korešpondencia, pôvodné a prekladové literárne texty, dokumenty viažuce sa k dobovému literárnemu životu). V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že Brtáňova literárnohistorická metóda tu neustrnula iba v čisto pozitivistickej a statickej enumerácii a deskripcii faktov, skôr naopak. R. Brtáň napriek literárnohistorickej exaktnosti a popri dôraze na materiálový výskum a reč prameňov podáva Tablicov život ako pútavý príbeh. Nielen iba ako príbeh jednej spisovateľskej osobnosti, ale zároveň aj ako príbeh formujúceho sa slovenského literárneho a kultúrneho života na prelome 18. a 19. storočia s jeho vzostupmi i stagnáciami. Aj s odstupom rokov, ktoré uplynuli od vydania tejto monografie, môžeme oceniť jej ambicióznosť, ktorá tkvie najmä v autorovej snahe po komplexnosti a úplnosti. R. Brtáň popri rekonštrukcii biografických faktov, súvislostí a celého spektra Tablicových aktivít na poli kultúry a osvety reflektuje predovšetkým Tablicovo širokospektrálne a rozsiahle dielo, obsahujúce okrem poézie aj práce literárnohistorické, textologické, osvetové či pedagogické.

---

1 Neskôr, v osemdesiatych rokoch 20. storočia, spolupracoval so Štefanom Moravčíkom na výbere prekladov z Tablicovej básnickej tvorby pre edíciu Kruh milovníkov poézie, kde bol aj autorom doslovu a kalendária. Pozri BRTÁŇ, Rudo: Položil základy a kvádre. In: TABLIC, Bohuslav: *Oberanie ovocia*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1986, s. 129 – 131; BRTÁŇ, Rudo: Kalendárium Bohuslava Tablica. In: TABLIC, Bohuslav: *Oberanie ovocia*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1986, s. 133 – 136.

2 Parciálne štúdie k tejto téme publikoval v monografickej štúdii *Bohuslav Tablic. Na 200. výročie narodenia*. Martin : Matica slovenská, 1969 a v monografii *Pri prameňoch slovenskej obrodeneckej literatúry*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1970, s. 159 – 205.

3 TABLIC, Bohuslav: *Pamäti česko-slovenských básnikov alebo veršovcov*. Preložil Rudo Brtáň. Bratislava : Tatran, 1974.

Jednou z kľúčových oblastí nerozlučne spätých s Tablicovou osobnosťou je jeho bohatá prekladateľská činnosť. Tejto téme venuje R. Brtáň vo svojej monografii pomerne veľký priestor. Spolu so Samuelom Rožňayom a Jurajom Palkovičom ho právom považuje za priekopníka umeleckého prekladu na Slovensku, a zároveň ho vníma ako rozhladeného znalca viacerých európskych literatúr (najmä nemeckej, anglickej a francúzskej). Tablicove rozsiahle prekladateľské aktivity R. Brtáň komplexne hodnotí v širších súvislostiach autorovho básnického a estetického programu i v kontexte vývinu slovenskej literatúry na prelome 18. a 19. storočia, teda na pozadí obdobia, v ktorom formujúca sa novodobá slovenská literatúra nanovo prehodnocovala a vytyčovala svoje medziliterárne vzťahy nielen k literatúram okolitých národov, ale aj k literatúram v širšom európskom priestore. V tejto súvislosti možno dokonca povedať, že prelom 18. a 19. storočia je začiatkom intenzívnejšieho (aj keď do značnej miery ešte selektívneho) otvárania sa slovenského literárneho prostredia novým inšpiračným podnetom z iných literatúr, ktoré sa v domácom prostredí tvorivo adaptujú, ale neraz aj netvorivo a neinvenčne napodobňujú.

R. Brtáň vo svojej monografii systematicky mapuje Tablicove prekladateľské aktivity i širšie medziliterárne súvislosti jeho pôvodnej tvorby. Vníma ich v širokom vývinovom oblúku, počnúc štúdiami na univerzite v Jene v rokoch 1790 – 1792, a končiac tlačenými vydaniaми prekladov anglických básnikov Alexandra Popea a Georga Lytteltona i poetiky Nicolasa Boileaua na sklonku života v rokoch 1831 – 1832. B. Tablica reflektuje aj v širších česko-slovenských súvislostiach, vši ma si paralely jeho básnickej tvorby s tvorbou českých básnikov Puchmajerovej družiny (Šebastián Hňevkovský, Jan Nejedlý a Vojtěch Nejedlý), ktorí mu boli blízki nielen svojou literárnoestetickou orientáciou, ale aj záujmom o umelecký preklad.⁴ Zároveň v tejto súvislosti približuje aj Tablicovu aktívnu publikačnú účasť v Puchmajerových almanachoch, pričom vyzdvihuje najmä báseň *Csövár. Hrad Raškvův*, publikovanú v almanachu *Nové básně vydané od Antonína Puchmajera. Svazek čtrvrtý* (1802), ktorú Tablic neskôr zaradil aj do druhého zväzku *Poezyjí* (1807). R. Brtáň dáva tento text do súvislosti s počiatkom etablovania preromantických motívov a tém v slovenskej poézii a jeho tematické zameranie spája s Tablicovými sklonmi k historizmu, s jeho genealogickými záľubami a s obdivom k stredovekým hradom. Novšie výskumy tohto textu ukázali, že jednotlivé verzie básne, ktoré R. Brtáň spomína, nie sú identické. Líšia sa jednak rozsahom, ale aj kvalitou básnického spracovania. Kým prvá verzia básne publikovaná v Puchmajerovom almanachu z roku 1802 pozostáva zo 72 veršov, vyznačuje sa výraznou „krčovitosťou“ básnického jazyka a viacerými rytmickými nekorektnosťami, jej druhá edícia z roku 1807 v rozsahu 80 veršov je dôkazom toho, že autor si bol vedomý nízkeho poetického potenciálu pôvodného textu, a preto celú báseň upravil, odstránil mnohé estetické nedôslednosti a výrazne ju básnicky „zjemnil“. Na druhej edícii textu je teda viditeľný najmä výrazný kvalitatívny posun, ktorý možno

4 R. Brtáň venuje pozornosť aj prozodickým otázkam a procesu etablovania Dobrovského verzologických pravidiel v slovenskom prostredí. Tablica spolu s Palkovičom (nadväzujúc na staršiu literárnohistorickú tradíciu reprezentovanú najmä J. Vlčkom) vníma ako „novočeských prízvučných básnikov družiny Puchmajerovej“. Cit. podľa BRTÁŇ, Rudo: *Bohuslav Tablic (1769 – 1832). Život a dielo*. Bratislava: Veda, 1974, s. 58.

vnímať ako odraz procesu básnikovho dozrievania.⁵ Na doplnenie je potrebné ešte uviesť, že v súvislosti s touto básňou v Brtáňovej monografii absentuje akákoľvek zmienka o jej tretej edícii, ktorá je z literárnohistorického aspektu a zároveň z hľadiska genézy slovenského básnického preromantizmu najzaujímavejšou. Ide o jej vydanie v Jungmannovej práci *Slovesnost aneb Zbirka příkladů s krátkým pojednáním o slohu* (1820).⁶ Josef Jungmann tu Tablicov text zaradil ako príklad elegie a publikoval ho s čiastočne pozmeneným názvom *Raškův hrad*. Zaradenie básne do tejto reprezentatívnej antológie sa v širších česko-slovenských súvislostiach javí nielen ako pocta básnikovi, ale je aj dôkazom toho, že Tablicove *Poezye* boli v českom kultúrnom prostredí známe. Podoba básne v Jungmannovej *Slovesnosti* sa však textologicky odlišuje od jej prvých dvoch publikovaných podôb. Prešla zásadnou textovou redukciovou, z jej centrálnej časti boli odstránené predovšetkým rokokovo ladené pasáže, čím sa text očistil od nánosov anakreontiky, ktorá sa na prahu dvadsiatych rokov 19. storočia už pociťovala ako estetický prežitok. Skrátenie skoro o jednu tretinu však básnickému textu nespôsobilo žiadnu ujmu, skôr naopak, malo očistný charakter, ktorým sa posilnilo a zvýraznilo celkové romantizujúce vyznenie básne, jej estetický potenciál a elegická podstata. Túto verziu už bez akejkoľvek ďalšej textovej zmeny J. Jungmann zaradil aj do nového prepracovaného a doplneného vydania *Slovesnosti* z roku 1846.⁷

Okrem situovania B. Tablica do súradníc súdobých česko-slovenských literárnych vzťahov R. Brtáň vníma tohto autora aj v širších súvislostiach dejín umeleckého prekladu na Slovensku. Z hľadiska reflexie dejín prekladu je zaujímavé najmä Brtáňovo porovnanie Bohuslava Tablica s Jurajom Palkovičom, ktorých vníma ako dva osobité prekladateľské typy. Na jednej strane tieto dve osobnosti spájali záujem o nemeckú literatúru, z ktorej obaja aktívne prekladali, no na strane druhej sa vzájomne odlišovali v individuálnych preferenciách a v estetickej motivácii. Viac filologicky orientovaný Palkovič sa už od čias svojich štúdií orientoval skôr na preklady klasikov gréckej literatúry, ako boli Platón, Xenofont a najmä Homér (preklad 1. spevu Homérovej *Iliady*), kým Tablic sa orientoval viac na preklady z francúzskych a anglických autorov,⁸ pričom antické podnety zužitkoval skôr v básnickej obraznosti a v motivickej štruktúre svojej poézie.

Začiatky Tablicových prekladateľských aktivít môžeme podľa zistení R. Brtáňa datovať do deväťdesiatych rokov 18. storočia a súvisia práve s nemeckou literatúrou, ktorá bola v tomto období v našom kultúrnom priestore najprekladanejšou spomedzi všetkých západoeurópskych literatúr. Prvým Tablicovým prekladom, ktorému R. Brtáň venuje výraznejšiu pozornosť, je preklad knihy Jana Augusta Hermesa *Knihla zpovědní, obsahující v sobě nábožná přemýšlování, modlitby a písně* (1800). Brtáňovo hodnotenie v porovnaní s hodnoteniami iných prekladov v jeho monografii sa (zrejme aj vzhľadom k tematickému zameraniu textu)

5 Podrobnejšie VOJTECH, Miloslav: Osudy jedného básnického textu (Česko-slovenské súvislosti poézie Bohuslava Tablica). In: POSPÍŠIL, Ivo – ZELENKA, Miloš (eds.): *Literatury v kontaktech (Jazyk – literatura – kultura)*. Brno: Ústav slavistiky Filozofickej fakulty Masarykovy univerzity, 2002, s. 88 – 97.

6 R. Brtáň pritom Jungmannovu *Slovesnost* spomína na viacerých miestach svojej monografie v súvislosti s Tablicovým príklonom k časomiere v záverečnej fáze jeho tvorby. Vníma ju ako formotvorný a normatívny text, ktorý ovplyvnil Tablicove časomerné preklady Boileauovej poetiky a poézie A. Popea a G. Lytteltona.

7 Podrobnejšie Vojtech, Osudy jedného básnického textu, c. d., s. 91 – 93.

8 Podrobnejšie Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 43.

350 nepohybuje výlučne v rovine nestranej filologickej kritiky či translatickej analýzy, ale je limitované výrazne ideologicky, a to dobovo príznakovým a schematickým hodnotením oscilujúcim na osi „pokrokovosť – reakčnosť“. R. Brtáň negatívne hodnotí už samotné okolnosti vydania prekladu, najmä jeho dedikovanie Ladislavovi Prónayovi, tajnému cisárskemu radcovi a najvyššiemu županovi Čanádskej stolice. Toto venovanie Brtáň striktné hodnotí ako nepokrokové, ba dokonca za „prisluhujúce a rojalistické“, ⁹ pričom neberie do úvahy fakt, ktorý bol bežnou súčasťou súdobého literárneho života, že za knižnými vydania mnohých literárnych textov stáli neraz bohatí meceni z radov vysokých úradníkov, šľachty či cirkevných hodnostárov. Ako daň neľahkej dobe, v ktorej monografia o B. Tablicovi vznikla, možno vnímať aj vyjadrenia, ktoré súvisia s tematickým zameraním prekladu. Popri uznaní osvietenského zamerania textu R. Brtáň jednostranne poukazuje na Tablicovu snahu dokazovať „reakčnú funkciu náboženstva“ a na tendenciu pomocou citátov z Písma „otupovať bystrý pohľad do sociálnych rozporov a priepastí doby“, ¹⁰ Novšia literárna historiografia vníma význam tohto Tablicovho prekladu z odlišného recepčného horizontu. Jeho zmysel nespočíva priamo v obsahovom zameraní Hermesovho textu, ale skôr v Tablicovom osobnom vklade do edície prekladu v podobe predhovoru, ktorý (spolu so sériou mnohých ďalších predhovorov a úvodov ku knižným vydaniám pôvodných i prekladových prác) spoluvytvára vzácny materiálový zdroj k interpretácii podôb slovenského osvietenstva a k rekonštrukcii predstavy o podobe dobového „literného umenia“. ¹¹

Druhým prekladovým textom B. Tablica, ktorému R. Brtáň venuje pozornosť, je preklad knihy Johanna Jacoba Spaldinga *Určení člověka* (1802). Kladne hodnotí jazykovú stránku prekladu, najmä jeho terminologickú náročnosť a inovatívnosť, pričom sa pristavuje aj pri problematike vnímania češtiny ich používateľmi na Slovensku, najmä pri Tablicovom označení cieľového jazyka prekladu ako „slovenské řeči“. ¹² Pozitívne vníma aj Tablicovu rozhladenosť v súdobej nemeckej filozofickej a osvetovo ladenej spisbe. Na druhej strane (rovnako ako v prípade prekladu *Knihy zповědні*) aj tu nezabúda poukázať na „reakčnosť“ J. J. Spaldinga ako odporcu Francúzskej revolúcie a na „reakčnosť biblického citátu, každá duše vrchnosti poddána bud“ znemožňujúceho odpor a odboj poddanských más“. ¹³

Kým v prípade hodnotenia Tablicových prekladov nemeckých náboženských a filozofických textov sa R. Brtáň nevyhol dobovo príznakovej rétorike, v prípade hodnotenia prekladov z poézie sa, naopak, opieral výhradne o estetické a literárne kritériá. Vidíme to aj pri analýze prekladov publikovaných v Tablicových *Poezyách*. R. Brtáň v monografii systematicky prechádza jednotlivými zväzkami a všima si v nich popri pôvodnej básnickej tvorbe aj zastúpenie prekladov. Z nemeckej literatúry sú to preklady básní Johanna Gottfrieda Seumeho, Augusta Kotzebueho, Christiana Friedricha Daniela Schubarta, Christopha Augusta Tiedgeho, Friedricha von Hagedorn, Johanna Heinricha Vossa a Justusa Friedricha

9 Tamže, s. 54.

10 Tamže.

11 Podrobnejšie RIŠKOVÁ, Lenka: *Básnické umenie podľa Bohuslava Tablica*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014, s. 34.

12 Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 61.

13 Tamže.

Wilhelma Zachariä. Podľa R. Brtáňa voľba týchto autorov nebola náhodná. Prekladani básnici konvenovali Tablicovej estetickej orientácii alebo mu boli blízki žánrovým a tematickým zameraním i celkovým charakterom a štruktúrou svojej literárnej tvorby. Napríklad J. H. Voss mu bol blízky nielen ako básnik, ale ako prekladateľ Shakespeara. Viacnásobne Tablica inšpiroval aj J. F. W. Zachariä. Okrem prekladu jeho básne *Prošba k Bohu* s podtitulom *Podlé Zacharye*, ktorú Tablic zaradil do štvrtého zväzku *Poezyí* (1812), R. Brtáň v súvislosti s týmto autorom uvádza, že svojou antológiou nemeckých básnikov 16. storočia *Fabeln und Erzählungen in Burkard Waldis Manier* (1771) pravdepodobne inšpiroval B. Tablica k zostaveniu antológie *Slovenští veršovci* (I., 1803; II., 1809). Okrem týchto autorov R. Brtáň sumarizuje aj príklady na viacero básnických prekladov, kde nie je jasný autor východiskového textu, keď Tablic uvádza iba konštatovanie „*podlé německého*“, či príklady textov, kde je známy autor pôvodiny, no text originálu sa Brtáňovi nepodarilo spoľahlivo identifikovať.¹⁴

Preklady týchto nemeckých autorov R. Brtáň nevníma izolovane, ale reflektuje ich zároveň aj v kontexte celej Tablicovej pôvodnej tvorby. Prekladané básnické texty a autorove pôvodné básne spája najmä záľuba v rokokovo ladennej anakreontike, ktorú Brtáň na viacerých miestach podrobuje ironicky, a čo treba zdôrazniť, aj vtipne ladennej kritike, kde prejavil svoj bravúrny zmysel pre štylizáciu. Napríklad v súvislosti s prekladovou adaptáciou neznámej nemeckej predlohy *Toužení po Bělce* píše, že básň sa „utápa v idylickej idealizácii dievčaťa i rokokového ulízaného ‚mládenečka anjelského‘, zabieha do deskripcie, z ktorej sa až v pointe vynorí ako oáza z púšte subjekt odmietaného amanta“.¹⁵ Brtáňovo kritické a neraz veľmi príkre hodnotenie rokokovej anakreontiky, či už prekladovej alebo pôvodnej, ktorú považoval dokonca za „pricukrený balast“,¹⁶ súvisí jednak s tradíciou literárnohistorickej reflexie tohto typu poézie v našej literárnej historiografii, čím nadväzuje priamo na práce Jaroslava Vlčka,¹⁷ no na druhej strane aj s preferenciou estetických kritérií pri vnímaní básnickej produkcie obrodeneckého obdobia, kde boli Brtáňove prísne sudy neraz namieste. Aj keď Brtáň isté súdobé tendencie v Tablicovej prekladateľskej praxi i v jeho pôvodnej tvorbe identifikoval ako anachronické, neautentické či dokonca ich expresívne nazval „pricukreným rokokovým balastom“, na druhej strane s veľkým citom pre odhaľovanie minucióznych detailov v Tablicových básnických textoch vedel vystopovať aj množstvo momentov, v ktorých sa Tablic prejavil ako skutočný básnik, estét a tvorca základov našej modernej poézie, v ktorej dokonca „nesmelo otváral okná do romantizmu“.¹⁸

V pomerne spoľahlivej identifikácii autorov nemeckej literatúry, ktorých Tablic prekladal a ktorých možno súčasne považovať aj za jeho básnické vzory, sa R. Brtáň dopustil jednej nepresnosti. Pri hodnotení šírky Tablicovho záberu

14 Ide o básň *Kolozpěv při pití ocelivého punče*, s podtitulom „z Vossa“. Brtáň v tejto súvislosti píše, že sa mu „nepodarilo nájsť predlohu, ale iba rad podobných prípitkových a veselých piesní Vossových“. Tamže, s. 170.

15 Tamže, s. 151.

16 Tamže, s. 158.

17 Porovnaj VLČEK, Jaroslav: První novočeská škola básnická. In: VLČEK, Jaroslav: *Z dějin české literatury*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, s. 9 – 69.

18 Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 275.

352 prekladaných nemeckých autorov kriticky vníma fakt, že Tablic ako prekladateľ údajne vôbec nesiahol po textoch Gottfrieda Augusta Bürgera.¹⁹ Pritom je známe, že už staršia literárna história poukazovala na spätosť Tablicovej balady *Lubinský z Lubiné a Rozina Milovská* s Bürgerovou baladou *Des Pfarrers Tochter von Taubenhain*,²⁰ pričom sa viackrát opakovala aj hypotéza, že táto Tablicova balada je dokonca nie veľmi vydareným prekladom z Bürgera. Je zaujímavé, že otázky vzťahu tejto Tablicovej balady k Bürgerovej predlohe sa Rudo Brtáň vo svojej monografii vôbec nedotkol, hoci v súvislosti s inými básnickými textami sa mu podarilo vcelku presvedčivo vystopovať viaceré inšpiračné zdroje Tablicovej poézie, pochádzajúce najmä z nemeckej a anglickej literatúry. Upozorňuje však na inú potenciálnu súvislosť tejto Tablicovej balady, a to na jej vzťah k „nemeckým osvieteným baladám Schillerovým (motív *Kindesmörderin*)“.²¹ Z komparatívneho porovnania Tablicovej balady so Schillerovou básňou *Die Kindesmörderin* (1782) je však zrejmé, že tento Schillerov text nemožno považovať za Tablicov inšpiračný zdroj. Oba texty síce spája ústredný motív vraždy nemluvniatka matkou, no Schillerovo spracovanie sa od Tablicovho výrazne líši nielen spôsobom stvárnenia príbehu a konštrukciou baladickej fabuly, ale aj odlišným spôsobom básnického uchopenia témy: Tablic je výrazne epický, smeruje k naratívno-deskriptívnemu výrazu, kým Schiller, naopak, k lyrizovanejšej a reflexívnejšej básnickej výpovedi. Schillerovu báseň *Die Kindesmörderin* ako inšpiračný zdroj Tablicovej balady teda môžeme jednoznačne vylúčiť a Brtáňovu hypotézu o súvise Tablicovho textu so Schillerovou baladou možno označiť ako nesprávnu. Na základe novších výskumov dnes vieme spoľahlivo konštatovať, že pri koncipovaní balady *Lubinský z Lubiné a Rozina Milovská* B. Tablic použil ako predlohu práve Bürgerovu baladu *Des Pfarrers Tochter von Taubenhain*, pričom skombinoval metódu umeleckého prekladu a voľnejšej básnickej adaptácie pôvodiny. Z nemeckého prototextu dôsledne prevzal komplexnú sujetovú schému príbehu (s výnimkou záveru), vrátane presného zachovania sledu jednotlivých sujetových segmentov a strofickej štruktúry.²²

Výber autorov, ktorých B. Tablic prekladal z nemeckej literatúry alebo sa ich tvorbou inšpiroval, R. Brtáň hodnotí s istými kritickými výhradami. Píše, že Tablic si vybral „z nemeckých poetov postavy staršie a druhorade“, a okrem výčitky týkajúcej sa absencie prekladov z Bürgera Tablicovi vyčíta aj to, že nesiahol po Goethem a Schillerovi, „i keď Schillera osobne poznal, Goetheho často vídal, práve tak ako Herdera alebo Wielanda“.²³ Ďalej dodáva, že pri prekladoch „išiel skôr do šírky, ale nesiahol vo výbere hlbšie a výbojnejšie do novších básnických zbierok“.²⁴ Tento Brtáňov kritický postoj k absencii J. W. Goetheho a F. Schillera v prekladateľskej praxi prvej obrodeneckej generácie pramení v interpretácii

19 Tamže, s. 278.

20 HÝSEK, Miloslav: Bürgerovy ohlasy v české literatuře. In: *Listy filologické*, roč. 35, 1908, s. 106 – 121, 235 – 259; JAKUBEC, Jan: *Dějiny české literatury II*. Praha: Nákladem Jana Laichtera, 1934, s. 249 – 250; KRAUS, Cyril: *Slovenská romantická balada*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966, s. 45.

21 Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 171.

22 Podrobne sa komparácii oboch textov venuje štúdia VOJTECH, Miloslav: K otázke prototextu Tablicovej balady *Lubinský z Lubiné a Rozina Milovská*. In: BRTÁŇOVÁ, Erika (ed.): *Literárnohistorické kolokvium IV. Klasicizmus*. Bratislava: Ústav slovenskej literatúry SAV, 2017, s. 19 – 42.

23 Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 274.

24 Tamže, s. 275.

tohto javu v staršej literárnej historiografii. Brtáňovo hodnotenie korešponduje so starším názorom Alberta Pražáka, ktorý o tomto probléme napísal: „I keď v Jene študovalo po mnohé desaťročia za Goetheho weimarského pobytu niekoľko desiatok slovenských študentov, ktorí Goetheho vo Weimare i Jene vídali, niet takmer stôp o tom, že by boli naraz prejavili záujem o nové duchovné hodnoty získané Goethem a že by bývali ochotní kvôli nemu opustiť ‚starých nemeckých bohov‘ Herdera, Lessinga, Wielanda, Klopstocka, alebo aspoň Gessnera a Vossa...“²⁵ Novšie výskumy v tejto oblasti ukázali, že preferencie týchto autorov nemôžu byť interpretované ako prejav kultúrnej zaostalosti slovenského kultúrneho priestoru (ako ich vnímal A. Pražák a v súvislosti s B. Tablicom aj R. Brtáň), práve naopak, korešpondujú s dobovým čitateľským vkusom v nemecky hovoriacich krajinách, kde intenzívna recepcia Goetheho začína až v druhej polovici 19. storočia. „Starší autori ako Gessner alebo Klopstock, o ktorých slovenskí obrodenci prejavovali oneskorený záujem, rozhodne prevyšovali weimarského klasika svojou čitateľskou popularitou ešte aj začiatkom 19. storočia. Preklady slovenských autorov národného obrodenia z nemeckého jazyka zodpovedajú aktuálnemu dobovému vkusu bežného čitateľa v Nemecku a nemožno ich hodnotiť ako zaostávanie.“²⁶

R. Brtáň vníma B. Tablica aj ako jedného z prvých prekladateľov z anglickej literatúry. Počiatky tohto Tablicovho záujmu kladie do čias jeho jenských štúdií a dáva ich do súvislosti s prekladateľskými preferenciami českých puchmajerovcov, ktorých preklady rezonovali aj v slovenskom prostredí: išlo najmä o preklady autorov, ako boli napríklad Edward Young, Thomas Gray, James Macpherson, Oliver Goldsmith a Thomas Percy.

Prvým Tablicovým prekladateľským dotykom s anglickou literatúrou sú preklady častí Youngových *Plačov*, a to *Noc tretí*. R. Brtáň podrobne mapuje okolnosti vzniku týchto prekladov, ktorých genéza siaha už do roku 1803, keď publikoval separátnu príležitostnú báseň *Popelu Mnohovážné... Alžběty Brodské... Pavla Mayera, Sv. Kr. Města Skalice Perceptora úpřimné Manželce... oběTováno*, do ktorej zaradil desať veršov z Youngovej *Tretej noci*. V tendencii ozvlášťňovať príležitostné valedikcie úryvkami z Youngových *Plačov* Tablic pokračoval aj neskôr. Do *Elegie na smrt D. P. Pavla Ježoviče...* (1804) zaradil ďalších dvanásť veršov z *Tretej noci*, ktoré sú uvedené titulom *D. Eduard Jung v svých Pláčích, Nocy IIIti*. Tieto texty sa neskôr stali súčasťou druhého zväzku jeho *Poezyjí* z roku 1807.

R. Brtáň postupne venuje pozornosť aj Tablicovým prekladom Shakespeara, Priora a najmä prekladom starších anglických klasicistických básnikov Alexandra Popea a Georga Lytteltona,²⁷ ktoré Tablic zhrnul v knihe *Anglické múzy v česko-slovenském oděvu* (1831). Detailne mapuje genézu tejto knihy, najmä rôzne verzie prekladov, na ktorých Tablic pracoval už v priebehu dvadsiatich rokov 19. storočia, všíma si otázku názvu knihy, no zároveň poukazuje aj na jej oneskorenosť a s tým súvisiaci malý recepčný dosah na pozadí literárnej situácie v tridsiatych

25 PRAŽÁK, Albert: *Z literárných súvislostí*. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1964, s. 32.

26 TANCER, Jozef: Pamäť a kánon. Apológia literárnych suvenírov. In: *OS*, roč. 10, 2006, č. 1 – 2, s. 39.

27 Rudo Brtáň meno tohto autora uvádza v tvare Juraj Littleton, teda s poslovenčenou verziou krstného mena (ide o slovenský ekvivalent Tablicom uvádzanej českej podoby krstného mena „Jiří“), a s viacerými nekorektnosťami v priezvisku (Littleton namiesto Lyttelton), ktoré prevzal od B. Tablica. Porovnaj TABLIC, Bohuslav: *Anglické múzy v česko-slovenském oděvu*. Budín : V král. universické tiskárně, 1831, s. 65 – 66.

354 rokoch 19. storočia. V tejto súvislosti R. Brtáň výstižne poznamenáva: „išlo síce o čin priekopnícky, ale zem a blato sa lepili na kvet poézie a nedávali jej krídla rok pred úplným vydaním Kollárovej *Slávy dcery* (1832), rok-dva pred Hollého antikizujúcimi eposmi a selankami, tri roky po vydaní *Eneidy* (1828), tri štyri roky pred *Národnými spievankami* a päť rokov pred Máchovým *Májom*, kde už bolo badať ohlasy Scotta i vydedenca Byrona, ktorí zlikvidovali parochňové frázy Popea a Littletona. Slovom – tesne pred križovatkou klasicizmu a romantizmu postavil Tablic už iba náhrobný kameň bukolický anglickému ohlasu antiky a zároveň aj predposledný pomník českej časomiere.“²⁸

Spomedzi Tablicových prekladov z angličtiny sa podrobnejšie pristavíme pri balade *Poustevník z Warkworthu*, zaradenej do tretieho zväzku *Poezyí* (1809). B. Tablic v preklade uviedol ako autora pôvodiny Olivera Goldsmitha, známeho aj v našom prostredí najmä idylickým románom *Wakefeldský farár* (1766).²⁹ Ide však o omyl, autorom pôvodiny bol v skutočnosti iný autor, a to Thomas Percy. Tento Tablicov omyl sa na dlhé obdobie udomácnil aj v našej literárnej historiografii³⁰ a prebral ho aj R. Brtáň. Najst príčinu Tablicovej zámény týchto autorov je dnes ťažké. Možno však vysloviť hypotézu, že prameňom omylu mohol byť priamo text originálu. Tablic pri prekladaní mohol vychádzať z pôvodného londýnskeho vydania Percyho balady z roku 1771, v ktorom nie je uvedený žiaden autor.³¹ Percyho meno je uvedené až v mladších edíciách textu. Ak vezmeme do úvahy aj postupy, ktoré boli bežne zaužívané pri súdobej prekladateľskej praxi z angličtiny, že naši prekladatelia 19. storočia si neraz vypomáhali pomerne dobre dostupnými nemeckými prekladmi,³² tak rovnako aj nemecký preklad Percyho balady od Joachima Heinricha Campeho, ktorý vyšiel v roku 1790 v Braunschweigu, neobsahuje meno autora pôvodiny.³³ S týmto nemeckým prekladom sa mohol Tablic s veľkou pravdepodobnosťou stretnúť počas svojich štúdií v Jene v rokoch 1790 – 1792. Okrem toho omyl v atribúcii pôvodiny Tablicovho prekladu mohla spôsobiť aj podobnosť názvu Percyho balady *The Hermit of Warkworth* s o niečo staršou, no odlišnou baladou O. Goldsmitha *The Hermit* (1765). Baladu, prekladanú z autorsky nesignovaného originálu, tak mohol omylom pripísať Percyho blízkeму priateľovi O. Goldsmithovi.

Popri Tablicových prekladoch z nemčiny a angličtiny R. Brtáň vo svojej monografii venuje pozornosť aj prekladom z francúzštiny. Všíma si najskôr peripetie

28 Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 267.

29 Román spomína Ján Kollár v *Pamätiach z mladších rokov života* v súvislosti so svojimi bratislavskými štúdiami v rokoch 1812 – 1815, citát z románu použil ako motto vo svojej próze *Obchodníci* (1846) Pavel Ján Tomášek i Ján Chalupka v románe *Bendeguz* (1841).

30 Napríklad JAKUBEC, Jan: *Dějiny české literatury II.* Praha: Nákladem Jana Laichtera, 1934, s. 251; PIŠŮT, Milan – ROSENBAUM, Karol – KOCHOL, Viktor: *Dejiny slovenskej literatury II.* Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1960, s. 99; MAZÁK, Pavol – GAŠPARÍK, Mikuláš – PETRUS, Pavol – PIŠŮT, Milan: *Dejiny slovenskej literatury II.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988, s. 40; FELIX, Jozef: *Literárne križovatky.* Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1991, s. 266.

31 Porovnaj *The Hermit of Warkworth. A Northumberland Ballad in three Fits or Cantos.* London: Printed for T. Davies, and S. Leacroft Successor to C. Maesh, 1771.

32 Túto možnosť pripustil R. Brtáň v súvislosti s prekladmi G. Lytteltona, keď uvádza, že Tablic sa „podľa všetkého opieral o vydania z rokov 1774 a 1791 a o nemecký preklad (1791 v Norimberku), ktorý si doniesol pravdepodobne z Jeny“. Cit. podľa Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 264.

33 Porovnaj *Der Einsiedler von Warkworth. Eine Northumberlandische Ballade aus dem Englischen von Joachim Heinrich Campe.* Braunschweig: In der Schulbuchhandlung, 1790.

súvisiace s jeho nevydaným a dnes už pravdepodobne nezvestným prekladom Voltairovej *Henriady*, no najväčší priestor venuje prekladu poetiky Nicolasa Boileaua *Umení básnířské* (1832). Okrem toho, že Brtáň detailne mapuje Tablicovu cestu k Boileauovi, genézu a vývin jeho prekladu, pokúša sa identifikovať aj impulzy, ktoré ho k prekladu viedli. Tento výnimočný prekladateľský počín, ktorému nemožno uprieť ambicióznosť a estetickú hodnotu, Brtáň s objektívnym nadhľadom situuje do aktuálnej recepčnej i literárnoestetickkej situácie, v ktorej sa Tablicov preklad javí, žiaľ, ako anachronizmus. V tejto súvislosti R. Brtáň píše: „Preklad Boileaua pri zmenenom romantickom estetickom a prozodickom vkuse ostal naozaj mŕtvym pamätníkom a len súčasťou a raritou niektorých knižníc. Tento preklad bol ostatnou (a iróniou osudu u nás aj prvou) pseudoklasicistickou teóriou, od ktorej sa už odkláňalo mladé pokolenie štúrovské, ktoré síce prevzalo časomieru do českých veršov, ale sa nezadržateľne prebýjalo k ľudovej piesni a k sylabizmu.“³⁴

Na Brtáňovom pohľade na Tablicov preklad Boileauovej poetiky zaujme ešte jeden postreh. Naznačuje, že Tablic vo svojom preklade „pripojil pod čiaru aj paralely z Boileauovho prameňa – z latinskej Horatiovej básne *De arte poetica*“,³⁵ a túto normatívnu autoritu Horátiovho spisu (ako aj Aristotelovej *Poetiky*) spája so súdobou školskou praxou, v rámci ktorej tvorila súčasť povinnej lektúry. Poukazuje tak na spätosť nášho kultúrneho prostredia s latinskou školskou tradíciou a tradíciou latinského humanistického básnictva, ktorá určovala estetický vkus orientovaný primárne k latinským antickým zdrojom. Preto aj genéza nášho klasicizmu bola skôr spätá s antickými vzormi ako s francúzskymi klasicistickými „zákonodarcami“. I keď Boileau a jeho poetika, ako aj ďalšie klasicistické poetiky francúzskej, nemeckej či talianskej proveniencie boli iste známe³⁶ i prvej obrodeneckej generácii, v školskej praxi sa dávala prednosť predovšetkým Horatiovi a jeho listu *Ad Pisones* a básni *De arte poetica*, z ktorých vychádzali všetky neskoršie poetiky obdobia renesancie i klasicizmu a, samozrejme, i Boileau. Na túto skutočnosť poukázal už dávnejšie Jaroslav Ludvíkovský slovami na adresu obrodeneckých autorov: „Pokud měli smysl pro teorii literárního krásna, nahradil jim všechny novější zákonodarcе Boileauův pravzor a základ veškeré školské poetiky Horatius... Jako Horatius stačil nahradit Boileaua, tak klasikové, a to latinští klasikové, představovali příslušníkům starší generace vychované latinsky literární dokonalost samu.“³⁷ Tablicov preklad Boileauovej poetiky teda zreteľne vypovedá o dominantnom postavení Horatia a jeho normatívnej funkcii v slovenskom klasicizme. Nielenže v *Předmluve* spomína „*Horáca*“ ako jedného z prvých zákonodarcov básnického umenia a zhodnocuje jeho význam, ale dokonca poukazuje na to, že Boileauovi „*Horác příležitosti k sepsání této poetiky podal, neliknoval sem se jeho básnířské předpisy s Horacovými pravidly srovnati, a ta místa, na která a kde Boileau ve svém spisu se ohledá, mladým našim básniřum v poznamenáních poukážati*“.³⁸ Celý Tablicov preklad Boileauovej poetiky sa tak nesie v znamení hľadania

34 Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 273.

35 Tamže, s. 269.

36 Zoznam týchto poetik vyratáva Bohuslav Tablic v *Předmluve* k prekladu Boileauovej poetiky.

37 LUDVÍKOVSKÝ, Jaroslav: *Dobrovského klasická humanita*. Spisy Filosofické fakulty University Komenského v Bratislavě XII. Bratislava : Filozofická fakulta UK, 1933, s. 24 – 25.

38 TABLIC, Bohuslav: *Předmluva*. In: *Umení básnířské, které ve francouzském jazyku Boileau Despreaux ve čtyřech zpěvích složil*. Budín : V král. universické tiskárně, 1832, s. 4.

356 paralely Boileau – Horatius (dokladom toho je početný poznámkový aparát prekladu), čo dokazuje, že horatiovská autorita bola v našom kultúrnom prostredí naďalej vysoká³⁹ a prevyšuje i autoritu Boileauovu. Teda až do vyjdenia Tablicovho prekladu (ale dokonca aj po ňom) je práve Horatius najvyššou autoritou v oblasti normatívnej poetiky (dokonca ešte i pre prvé básnické pokusy začínajúcich romantikov v druhej polovici tridsiatych rokov 19. storočia).

Pri reflexii Tablicovho prekladu Boileauovej poetiky sa však R. Brtáň vyhol (tak ako aj v prípade iných prekladov) detailnejšej analýze prekladateľskej techniky či konfrontácii originálu a prekladu. Zaujímavé postrehy k otázke kvality Tablicovho prekladu vyslovil Valér Mikula v štúdiu *Bohuslav Tablic a osvietenstvo*. Poukázal na niektoré jeho nekorektnosti, ktoré dáva do súvisu najmä s úrovňou emancipovanosti Tablicovho básnického subjektu, ktorý svoje básnické „ja“ aj v preklade nescelo ukrývať „za záves názorových a estetických konvencií“.⁴⁰

Rudo Brtáň vo vzťahu k analýze Tablicovho podielu na dejinách umeleckého prekladu na Slovensku urobil prvý výrazný krok: podarilo sa mu (aj za cenu niekoľkých omylov, na ktoré poukázal tento príspevok) urobiť prvotnú dôkladnú materiálovú inventarizáciu prekladových textov a zasadiť jeho prekladateľské aktivity do širších literárnohistorických i medziliterárnych súradníc. Bol si však vedomý aj mnohých úskalí a rezerv, ktoré pri hodnotení Tablicovho prekladateľského diela boli a pretrvávajú aj naďalej. Sám vo svojej monografii poukázal na potrebu ďalšieho, najmä translatologicky orientovaného výskumu v tejto oblasti. V súvislosti s Tablicovými prekladmi z angličtiny a francúzštiny dokonca napísal: „Nepochybujeme, že aj angličtinári, aj francúzštinári urobia jazykový a štylistický rozbor a porovnajú obe verzie v origináli i v preklade, čo umožní ukázať práve na úskalia, prehry a výboje Tablicove, ale neuberie mu v kontexte našej literatúry na síle a odvážnosti týchto prvých závažných pokusov, ktoré musíme za vtedajších okolností – pri všetkých viditeľných a zrejmych nedostatkoch – označovať ako záslužný a podnetný literárny i poetický čin.“⁴¹

39 To, že Horatiova autorita bola u nás vysoká, dokazujú napríklad preklady z Horatia od Michala Godru *Opera Poetica. Exercitia prosodica Michaelis Godra... Latina et Slavica* (1818) a *O kunšte básnířském* (preklad vznikol v rokoch 1822 – 1827). Porovnaj Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 271.

40 MIKULA, Valér: *Od baroka k postmoderne*. Levice : Vydavateľstvo L. C. A, 1997, s. 34. V. Mikula poukazuje najmä na časté zamieňanie „ja“ z Boileauovho originálu za „my“ alebo za tretiu osobu a uvádza viacero príkladov na sémantické posuny Tablicovho prekladu oproti francúzskemu originálu.

41 Brtáň, Bohuslav Tablic (1769 – 1832), c. d., s. 277.

Literatúra

- BOILEAU, Nicolas: *Umění básniřské, které ve francouzském jazyku Boileau Despreaux ve čtyřech zpěvích složil*. Budín : V král. universické tiskárně, 1832.
- BRTÁŇ, Rudo: *Bohuslav Tablic. Na 200. výročí narodenia*. Martin : Matica slovenská, 1969.
- BRTÁŇ, Rudo: *Pri prameňoch slovenskej obrodeneckej literatúry*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied , 1970.
- BRTÁŇ, Rudo: *Bohuslav Tablic (1769 - 1832). Život a dielo*. Bratislava : Veda, 1974.
- FELIX, Jozef: *Literárne križovatky*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1991.
- HÝSEK, Miloslav: Bürgerovy ohlasy v české literatuře. In: *Listy filologické*, roč. 35, 1908, s. 106 - 121, 235 - 259.
- JAKUBEC, Jan: *Dějiny české literatury II*. Praha : Nákladem Jana Laichtera, 1934.
- KRAUS, Cyril: *Slovenská romantická balada*. Bratislava : Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1966.
- LUDVÍKOVSKÝ, Jaroslav: *Dobrovskeho klasická humanita*. Spisy Filozofické fakulty University Komenského v Bratislavě XII. Bratislava : Filozofická fakulta UK, 1933.
- MAZÁK, Pavol - GAŠPARÍK, Mikuláš - PETRUS, Pavol - PIŠŮT, Milan: *Dejiny slovenskej literatúry II*. Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1988.
- MIKULA, Valér: *Od baroka k postmoderne*. Levice : Vydavateľstvo L. C. A, 1997.
- PIŠŮT, Milan - ROSENBAUM, Karol - KOCHOL, Viktor: *Dejiny slovenskej literatúry II*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1960.
- [PERCY, Thomas]: *Der Einsiedler von Warkworth. Eine Northumberlandische Ballade aus dem Englischen von Joachim Heinrich Campe*. Braunschweig : In der Schulbuchhandlung, 1790.
- [PERCY, Thomas]: *The Hermit of Warkworth. A Northumberland Ballad in three Fits or Cantos*. London : Printed for T. Davies, and S. Leacroft Successor to C. Maesh, 1771.
- PRAŽÁK, Albert: *Z literárnych súvislostí*. Bratislava : Slovenské vydavateľstvo krásnej literatúry, 1964.
- RIŠKOVÁ, Lenka: *Básnické umenie podľa Bohuslava Tablica*. Bratislava : Ústav slovenskej literatúry SAV, 2014.
- TABLIC, Bohuslav: *Poezye I - IV*. Vacov : U Antonína Gotliba, 1806 - 1812.
- TABLIC, Bohuslav: *Anglické múzy v česko-slovenském oděvu*. Budín : V král. universické tiskárně, 1831.
- TABLIC, Bohuslav: *Pamäti česko-slovenských básnikov alebo veršovcov*. Bratislava : Tatran, 1974.
- TABLIC, Bohuslav: *Oberanie ovocia*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1986.
- TANCER, Jozef: Pamäť a kánon. Apológia literárnych suvenírov. In: *OS*, roč. 10, 2006, č. 1 - 2, s. 34 - 41.
- VLČEK, Jaroslav: *Z dějin české literatury*. Praha : Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960.
- VOJTECH, Miloslav: Osudy jedného básnického textu (Česko-slovenské súvislosti poézie Bohuslava Tablica). In: POSPÍŠIL, Ivo - ZELENKA, Miloš (ed.): *Literatury v kontaktech (Jazyk - literatúra - kultura)*. Brno : Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, 2002, s. 88 - 97.
- VOJTECH, Miloslav: K otázke prototextu Tablicovej balady Lubinský z Lubiné a Rozina Milovská. In: BRTÁŇOVÁ, Erika (ed.): *Literárno-historické kolokvium IV. Klasicizmus*. Bratislava : Ústav slovenskej literatúry SAV, 2017, s. 19 - 42.

Prof. PhDr. Miloslav Vojtech, PhD.
Katedra slovenskej literatúry
a literárnej vedy
Filozofická fakulta Univerzity
Komenského
Gondova 2
814 99 Bratislava
e-mail: miloslav.vojtech@uniba.sk